

Гендерний вимір глобальних конфліктів

Гендерний вимір глобальних конфліктів

1 частина - ретроспектива

Голоцен (від грец. ὅλος — весь, цілий; та грец. καινός — новий, недавній) — сучасна (найбільш пізня) епоха четвертинного періоду, яка охоплює післяльодовиковий час. Почався 11 700 років тому і продовжується досі.

Впродовж голоцену суша і моря набули сучасних контурів, склалися географічні зони, сформувалися заплавні тераси річок і торфовища.

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%86%D0%B5%D0%BD>

...це мої роздуми...

про те, що знала, проте не розглядала з усіх позицій критичного мислення

про те, що не знала і часом не відразу зрозуміла, чому так

про те, що навіть коли знаєш, що знаєш, це не завжди так

...

...це просто мої роздуми...

...подумаймо разом...

...

Щоби розібратися в тому, як впливають гендерна нерівність і гендерна рівність на наше сьогодення і на майбутнє, варто спочатку розібратися, як гендер «вимірював» життя в минулому, як відбувалося формування і переформування цієї частини людської ідентичності.

Кожна із тем – і гендер, і конфлікт – є надзвичайно широкими і мають багато вимірів, ще більше вимірів має їх сполучення. Дуже повно у своїй статті говорить про це Класке Дійкема, активістка, тренерка, дослідниця миру¹.

Курс гендеру та конфлікту означає, що ці дві галузі інтересів пов'язані між собою. У цій статті я розгляну взаємозв'язок між статтю та конфліктом і чому розуміння цих відносин має важливе значення для розуміння гендерної динаміки, а також динаміки конфліктів. Не розуміючи того, ви не зможете зрозуміти іншого. Я також стверджую, що розуміння цих відносин дозволить підійти до конфлікту не тільки як до руйнівної сили, але і як до можливості змінити владні структури позитивно, якщо конфлікт добре впорається з цим завданням. *Гендерний аналіз конфліктів може сприяти розумінню перспектив миру (виділення моє – О.С.)*. Тому необхідно провести аналіз процесів конфлікту, який включає в себе гендерні підходи та пропонує розуміння влади, контролю та конкуренції². Гендерні міркування є критичними для синтезу аналізу приватної та публічної сфери, зосереджуючи увагу на особах та громадах у конфлікті.

---

¹ Claske DIJKEMA, Grenoble, November 2001, Why study Gender and Conflict Together?

http://www.irenees.net/bdf_fiche-analyse-801_en.html

² Bushra and Lopez 1993: 19 El Bushra, Judy and Piza Lopez, Eugenia (1994) Development and Conflict: the Gender Dimension . Oxford: Oxfam.

Війна - це гендерована діяльність....

Висновок

Гендер та конфлікти повинні вивчатися разом, оскільки ігнорування гендерного аспекту соціальної реальності ускладнює вирішення ключових елементів вирішення конфліктів (виділення мос – О.С.). Це також призведе до втрати можливостей, як неспроможність використовувати вклад, який жінки можуть внести у вирішення конфліктів та реконструкції своїх країн після війни.

Розвиток тематики гендеру і конфлікту йшов від висвітлення теми непомітності жіночого страждання в часи війни через підвищений інтерес в міжнародному політичному дискурсі до можливості змінити гендерні ролі і знайти їх відображення у побудові структур влади і суспільства в цілому.

Згідно Майкла Кіммеля, розглянемо гендер через три взаємопов'язані рівні – «(1) ідентичність, (2) взаємодія і (3) інституція, а також взаємозв'язки між ними для того аби пояснити два споріднені явища: гендерну відмінність і гендерну нерівність»³. Відповідно гендер – це порядок формування ролей, статусів, відповідальностей, обов'язків, взаємовідносин по різному для жінок і чоловіків, хлопців і дівчат, з різним їх впливом на структури і різним впливом структур на жінок і чоловіків, хлопців і дівчат.

Існує дуже багато непорозумінь, пов'язаних з хибним тлумаченням історичного коріння виникнення гендерної відмінності і нерівності. Коли на тренінгах я задаю питання – які фактори і коли вплинули на формування гендерної ієрархічної моделі, яка існує сьогодні, відповіді часто далекі від історичних фактів і є відображенням стереотипів навіть у тих, хто в цілому приймають гендерний підхід. Відповіді типу «так сталося/склалося (? – саме сталося/склалося?! 😊)», «бог (Бог) так створив», «це сталося тому, що чоловіки полювали мамонтів, а жінки сиділи (сиділи?!.) вдома в печері» переважають, проте не відображають фактичний стан справ 😊.

Коротко і доступно про деякі приклади елементів впливу та їх тлумачення в різні періоди часу розповідає документальний фільм «Загадка кісток: гендерна революція, ZDF⁴».

Так, у Швеції на острові Björkö в місті Вірка у 19 сторіччі знайшли пишне поховання з обладунками і зброєю 10 сторіччя. Відразу вирішили, що це був чоловік. Лише у 2017 році у Стокгольмському університеті визначили, що це була жінка https://en.wikipedia.org/wiki/Birka_female_Viking_warrior. Це потягнуло за собою цілу низку досліджень в цьому напрямку і продемонструвало, що деякі «очевидні» факти потребують перегляду, а деякі питання досі не мають відповіді.

Kate Pechenkina CUNY⁵ досліджувала вплив харчування на гендерну нерівність

---

³ Кімел Майкл С. Гендероване суспільство / переклад з англ. С. Альошкіної. – Київ: Сфера, 2003. – 490 с.

⁴ <https://www.zdf-studios.com/en/program-catalog/international/unscripted/history-biographies/riddle-bones-gender-revolution>

⁵ CUNY – the City University of New York – Університет міста Нью-Йорк

https://www.researchgate.net/publication/327130319_Gender_differences_in_diet_and_health_during_Eastern_Zhou/link/5c3e0e90a6fdccd6b5aef120/download Серед

гендерних непорозумінь в цій сфері є панівна думка, що «чоловіки полювали мамонта, в той час як жінки «сиділи вдома». Тут не все однозначно, як щодо того, що чоловіки «полювали мамонта, коли жінки «берегиняли у печерах», так і щодо того, що той факт, що чоловіки полювали, автоматично вів до їхньої домінаторної позиції.

Про що же говорять сучасні дослідження? В Намібії і сьогодні живуть племена, які харчуються збиранням їжі. Чоловіки займаються полюванням, тому визначили, що ця культура має домінаторність чоловіків. Проте 80% харчування цих племен рослинного походження, його збирають жінки. Чоловіки додають цінний білок, проте нема їх домінаторності у громаді. Про давні часи джерел зберіглося небагато, одним із таких джерел є наскальний живопис. Раніше вважали, що його робили чоловіки, бо вважали, що тільки вони полювали. Вчені бачили біля малюнків відбитки долонь і навіть не досліджували їх. При застосуванні методів біометричної ідентифікації долоні з'ясувалося, що в багатьох збережених малюнках їх авторки були жінки. Полювання носило груповий характер – по 25-30 осіб, тому в ньому брали участь і жінки, і чоловіки. «Жінки тоді були сильніші за сучасних олімпійців» - говорить один із вчених у згаданому вище фільмі.

Отож уважний і ретельний аналіз знову й знову підтверджує, що традиційний погляд на палеолітичне мистецтво головним чином як на примітивну мислівську магію можна вважати радше віддзеркаленням стереотипів, аніж логічним витлумаченням побаченого. Це стосується і пояснення палеолітичних жіночих фігурок чи то як непристойних об'єктів чоловічої чуттєвості, чи то як символів примітивного культу родючості⁶.

Шлях до мистецтва жінкам закрила епоха Відродження (14 – початок 17 сторіччя), що само по собі викликає здивування щодо назви періоду в цілому. Гендерний погляд змінює думку не лише з чоловіків на жінок, а і навпаки. Зображення в мегалітах на Мальті, які раніше вважали жінкою, зображенням всемогутньої матері, тепер піддають сумніву – можливо, то чоловік, бо одяг міг мати культовий характер, і носити його могли і жінки, і чоловіки. Це стосується і того, що ми називаємо «скіфськими бабами». «Скіфськими бабами» в народі називають всі етнічно різнотипні скульптури. Цієї історичної помилки часто припускаються журналісти і журналістки, педагоги й навіть деякі дослідники і дослідниці⁷. Скіфські скульптури датуються 6-3 століттям до н. е. Ареал їх розповсюдження досить значний — від Румунії до Кавказу. Переважно всі зображення скіфів передають бородатих чоловіків. До «гендерних реформацій минулого» треба також ставитися уважно і обережно.

⁶ Айслер Р. Чаша та меч: Наша історія, наше минуле / Пер. Х англ. Н.Комарова. – К.: Сфера, 2003. – С. 8

⁷ Шульц П. Н. Скифские изваяния Причерноморья / Античное общество. — М., 1967. — С. 225—237.

Попова Е. А. Об истоках традиций и эволюции форм скифской скульптуры // Советская археология. — 1976. — № 1. — С. 108—122.

Гертруда Рейчел Леві, наприклад, стверджує, що зображення на землі, зокрема, на плато на Сицилії, є у вигляді жінки, і вони підтверджують існування матриархату у доісторичні часи.

https://en.wikipedia.org/wiki/Gertrude_Rachel_Levy . Проте багато хто заперечує таке тлумачення.

В цілому ці та інші чисельні факти дають твердження, що древні люди не знали гендерних ієрархій.

Коли же почалися і чому відбулися зміни? Коли формувалися ті чи інші нерівності?

4 – 2 тисячоліття до н.е. (чи Р.Х.) називають бронзовим періодом. Вчені побачили, що жінки, на відміну від неоліту, тоді стали гірше їсти, зокрема, менше вживати м'яса. Недоїдання мало фізичні наслідки для жінок. Чоловіки в цей період стають крупнішими. Змінюються місця поховань – чоловіків ховають складніше і вишуканіше. Якщо поховання сімейне, то чоловік в центрі – як головний. Чому це сталося?

Tamas David-Barrett висунув такі припущення.

<https://scholar.google.co.uk/citations?user=czHZ6hwAAAAJ&hl=en>

Нерівність почалася зі зміною клімату від нестабільного до стабільного. Це припало на бронзовий період. Можливість залишатися на одному місці дала іншу можливість – вирощувати зернові. Зернові створили стабільність.

Стабільність дала можливість залишатися на одному місці, так виникло поняття **володіння** – це стало цінним, а тому його (володіння) треба було захищати – почалися **конфлікти** з причин, яких не було раніше. Фізична сила стала важливою, а жінки вже послабшали, тому чоловіки стали важливішими.

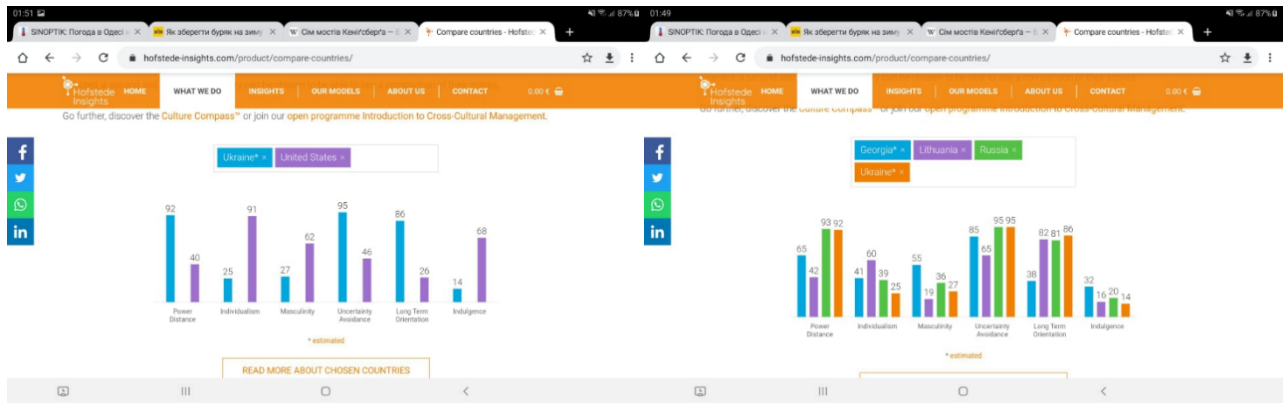
Чому ж послабшали жінки?

Dr Katharina Rebay-Salisbury і Doris Pany-Kucera пропонують такі інтерпретації.

В бронзовий період стало більше їжі, дітей можна було починати годувати штучно раніше, не у 3 роки, жінки стали частіше народжувати, це стало більшим навантаженням на їх здоров'я, бо зменшився період між пологами – 15% жінок вмирили при пологах (в Україні станом на 2021 рік 21 на 100 тисяч народжень). Все це разом послаблювало жінок.

Виникло питання передання спадку – гени (хоча тоді, звісно, такого поняття не вживали). Статусність володіння саме чоловіками підвищилася, тому підвищився статус чоловіків у порівнянні з жінками.

Цікаво, що навіть коли почалися процеси побудови гендерних ієрархій, навіть тоді в різних місцях це відбувалося в різний спосіб, з різною швидкістю і з різними маніфестаціями, як і всі інші процеси. Це дало можливість пізніше Геерту Ховстеду сформулювати його типологію культурних вимірів, одна із складових якої – маскуліність і фемінність.

<https://www.hofstede-insights.com/product/compare-countries/>

Зайнятість жінок і чоловіків у різних місцях також відрізнялася. Як приклад, Баварія, де було знайдено 80 поховань бронзового періоду – долина Лехтель. З'ясувалося, що жінки в цю місцевість переважно приїхали з іншого поселення, а чоловіки місцеві на 60%. Хоча це говорить про патрілокальність, проте патріархат мав там вибірковість – немісцевих жінок ховали як чоловіків. Це відбувалося через те, що через жінок відбувалося перенесення знань про обробку металу.

Отож, неупереджений погляд на факти і артефакти історії дає можливість багато в чому інакше подивитися на гендерні виміри того часу, побачити відмінності в різних куточках світу.

В цьому плані надзвичайно цікаві різні факти, що мали місце на території України, та їхні інтерпретації.

Ріана Айслер у своїй книзі «Чаша і Меч» (на превеликий жаль, я не знайшла оцифрований текст, який раніше був у вільному доступі, бо книга була перекладена і видана за рахунок Фонду Відродження, тому поширювалася безкоштовно), зокрема, говорить про особливості культури Кукутень, відомої нам більше як Трипільська культура.

Образ давніх європейців, звичний сьогодні для більшості з нас, - це образ жадливіх варварських племен, які вперто просувалися на південь і зрештою здолали навіть римлян, учинивши різанину і розграбувавши Рим. Тому однією з найдивовижніших, здатних збаламутити уяву ознак давньоєвропейського суспільства, виявлених археологами, можна вважати його по суті *мирний характер*. «Давні європейці ніколи не намагалися жити в таких незручних місцях, як високі, круті пагорби, як це робили пізніше індоєвропейці, які будували фортеці на височині, в неприступних місцях, і часто оточували ці поселення циклопічними кам'яними мурами», - пише Гімбутас. «Давні європейці обирали місця поселення за красиве розташування, за добру якість води та землі, за наявність пасовиськ для тварин. ...»⁸

Це все свідчення через підтвердження археологічних розкопок існування в один час різних типів культур недомінаторного партнерського типу та домінаторного ієрархічного.

⁸ Айслер Р. Чаша та меч: Наша історія, наше минуле / Пер. Х англ. Н.Комарова. – К.: Сфера, 2003. – С. 19 з цитуванням М.Gimbutas. The Early Civilization of Europe (Monograph for Indo-European Studies 131, Univ. of California at Los Angeles. 1980), chapt. 2. – P.17

Понеділкування, брикси, «давати гарбуза» - всі ці традиції і звичаї тривалий час пробивалися скрізь ієрархічні гендерні моделі, залишивши на сьогодні сліди хіба у дослідницьких матеріалах, напівзабутих жартах та перекрученнях у сучасні стереотипи. Проте кожен із згаданих елементів цікавий у розумінні сучасних гендерних рамок та тенденцій у змінах – на неієрархічні моделі чи оновлені домінаторні.

Розглянемо коротко.

Понеділкування

український звичай постити і не виконувати важкої роботи в понеділок. Понеділкували тільки одружені жінки. На початку 20 століття український етнограф Микола Сумцов констатував відмирання цього звичаю: «...Додержання посту в понеділок... нині місцями практикується старими жінками з приурочуванням давнього звичаю до святого понеділка».

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%BB%D0%BA%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F>

ПОНЕДІЛКУВАННЯ, я, сер., розм., заст.

1. Звичай, що дозволяв заміжнім жінкам не працювати по понеділках.
2. Дотримання посту по понеділках. — Не дуже люблю сільське понеділкування й усякі сільські забобони, — промовив молодий Радюк (Нечуй-Левицький, I, 1956, 460).

Словник української мови: в 11 томах. — Том 7, 1976. — Стор. 157.

<http://sum.in.ua/s/ponedilkuvannja>

Звичай «понеділкування» вперше зафіксований істориками наприкінці 19 століття у Полтавській губернії. Першочерговою особливістю цього звичаю є те, що він стосувався тільки заміжніх жінок і проводився щопонеділка. “Понеділок” не прирівнювався до будь-яких свят або до посту, а відбувався самостійно, тобто щопонеділка.

Другою особливістю звичаю є його обов’язкова усна фіксація під час сватання, що вказує на юридичну сторону та неодмінне дотримання. І третя – це те, що право на «понеділкування» належало до особливої статті передшлюбного договору. Під час «запивання могорича», батьки нареченої повідомляли сватам про придане і обов’язково обговорювали її право на «понеділкування».

Що означає «понеділкувати»?

А це означало, що жінка вивільнялася щопонеділка від домашніх робіт і занять.

Опис “понеділкування” в журналі “Киевская старина”

У понеділок жінки ішли на базар для розпродажу. На базарі розміщувалися поруч з кумасею, свахами і приятельками. Після розпродажу робили покупки, а потім загальною компанією відправлялися повеселитися. У літню пору жінки розташовувалися на природі, а взимку – в корчмі або в чийсь хаті (зазвичай у вдів) і починалася «кругова», яка тривала до вечора.

Особливо підтримували цей звичай матері, кажучи, що їх «бабки й матері понеділкували, та й нам замовляли». Так встановилося «з предків». А домашні в цей час сиділи без обіду, і щастя тієї родини, де була дівчинка, здатна приготувати обід!

<https://www.arskerylos.art/uk/vid-zvichaju-ponedilkuvannja-do-8-bereznja.html>

Коли я дізналася про понеділкування, то певний час запитувала знайомих, чи вони чули про нього. Раптом почула, що на Київщині і Черкащині була приказка – «не бери коня з (...забула, звідки 😊), лише знаю, що там був базар, де продавалися коні, тому і не радили там брати, бо могли обдурити), а дівку з Борисполя». Казали так саме через понеділкування, бо дівчата несли із собою цей звичай, навіть коли вони переїжджали в інші громади.

Пошуки були успішними 😊.

Оригінальні традиції

«Найдовше збереглася в Борисполі, хоча була на всій території України, унікальна традиція понеділкування, розповідає директор музею Наталія Йова. — Якщо згадати Івана Котляревського та його славнозвісну «Енеїду», то там маємо згадку про цю традицію: «Іди, небого, не журися, попонеділкуй, помолися, все буде так, як я сказав». Понеділкування — простий жіночий звичай: щопонеділка жінки збиралися, йшли на базар продавали різне начиння і потім збиралися та відпочивали. У понеділок вони були звільнені від всіх робіт. До речі, цей звичай зберігся в Борисполі до початку 20 ст.»

Взагалі в Борисполі жінка мала статус. До неї прислухалися, вона була господиня.

Жінки в понеділок збиралися гуртами — подруги, куми, сестри пили-відпочивали, але без розпусти.

«Як засвідчує очевидець, цей звичай жінки успадковували, — розповідає директор музею. — Навіть на сватанні обговорювали, що понеділкувати буде жінка обов'язково. «Наші баби понеділкували, так і нам заповіли», — говорили на сватанні. І понеділкували тільки заміжні жінки. І на ці їхні гурти не дозволялося входити чоловікам. А якщо він з'явиться, то його засміють та виженуть».

<https://i-visti.com/news/10862-borispl-forpost-na-pdstupah-do-kiyeva.html#:~:text=%D0%9F%D0%BE%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%BB%D0%BA%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%E2%80%94%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%B9%20%D0%B6%D1%96%D0%BD%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%B9%20%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%87%D0%B0%D0%B9%3A%20%D1%89%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%BB%D0%BA%D0%B0,%D0%B4%D0%BE%20%D0%BF%D0%BE%D1%87%D0%B0%D1%82%D0%BA%D1%83%2020%20%D1%81%D1%82.%C2%BB>

Бачите, у Котляревського в Енеїді не лише про шпундру можна дізнатися, а і про такі звичаї 😊.

З бриксами не було так легко і багато

Брикси (брикс?), ж. Женській праздникъ 29 іюня. Чуб. III. 223.

Словарь української мови / Упор. з дод. влас. матеріалу Б. Грінченко : в 4-х т. — К. : Вид-во Академії наук Української РСР, 1958.

Том 1, ст. 99

<http://hrinchenko.com/slovar/znachenie-slova/3317-bryksy.html>

Остання згадка про унікальний народне свято Брикса було зафіксовано в 1880 році журналістом С. Яроном, а оприлюднено київським істориком Анатолієм Макаровим. Він писав що в цей день жінкам можна було все, вони повинні були «відвести душу на своїх чоловіках і перебіситися». Життя української жінки за старих часів було не дуже легким, вона працювала не покладаючи рук і ростила дітей. До того ж чоловік, який вирішив злегка «виховати» свою дружину сп'яну, чи навіть гарненько провчити її за провину, зовсім нормально сприймався суспільством. Досить згадати народну приказку: «Б'є, значить любить». Але один день в році, 12 липня, на Брикса, дружина могла повною мірою відігратися. На Петрівки кожен чоловік повинен був виконувати всі капризи своєї прекрасної половини. Наприклад, вона могла запрягти його у віз і кататися на ньому, поганяючи благовірного лозиною. Тому чоловіки, які не дуже добре ставилися до своїх дружин на Петра і Павла, намагалися піти подалі від будинку, або сховатися. Щоб провчити своїх недбайливих, жінки спеціально об'єднувалися в компанії. «Процесія складалася в тому, що молодиця сиділа в санках, які тягнув її чоловік, ведений довгою гілкою ліщини. Відправлялися зазвичай до кабачки, але молодиця вимагала горілку до себе і наказувала розпити її в тому місці, де вона забажає», – цитує Анатолій Макаров в «Малій енциклопедії київської старовини» слова оглядача С. Ярона. Ймовірно саме від цієї традиції і пішов вислів «бабське літо до Петрівок». Адже після цього свята позаду залишалися всі гуляння і починалося лихоліття збору врожаю, коли вже було не до веселощів. На жаль, збереглося мало інформації про цей унікальний український жіночий день. Як багата наша земля на свої незвичайні ритуали і традиції, важливо зуміти їх зберегти і передати з покоління в покоління.

Більше тут: https://willbeua.com/news/12-lipnia-sviato-briksa-abo-den-zhinochikh-zabaganok-divovizhna-traditsiia-iaku-zakhoche-vydznachiti-kozhna-zhinka_3892/?fbclid=IwAR1m_klKPvr_29kV0LSUwqDyUpqgiCR1KnsERlWGRltYMPo9_j1QtCvBtfl

В цілому звичай дещо інший, ніж понеділкування, він не «перебрався» через століття – з 19 у 20, тому і знань про нього залишилося менше.

Гарбуз як традиція і символ відомі більше, проте поступово і про нього знають все менше і менше, а дописи часто супроводжуються власними додатковими ієрархічними тлумаченнями і просто припущеннями.

... бували і випадки, коли дівчина не давала згоди на одруження. На знак відмови вона повертала старостам принесений ними хліб або ж підносила молодому гарбуза чи макогона. Тоді про хлопця казали, що він ухопив гарбуза або облизав макогін. Щоб уникнути сорому, часом посилали

"розвідника", котрий мав довідатися про наміри дівчини та її батьків, або йшли свататися пізно ввечері, аби люди не бачили. Якщо ж «наречений» дуже допик, то могли і макогона до коня прив'язати, щоб усі люди бачили.

<http://garbuz.org.ua/statti/rizne/pro-garbuz-chastina-1.html>

....

І що ж з того?

Багато чого

Ви ж пам'ятаєте, що це мої роздуми

І так мені виглядає, що 20 століття лише посилювало, концентрувало, а часом просто створювало нові гендерні стереотипи

Чому так сталося?

Хай відповіді поки почекають...

Що в результаті сталося?

Різне...

Зокрема, сформувалася остаточно, посилилася і візуалізувалася структура «3І» - «три взаємопов'язані рівні», за Майклом Кіммеlem⁹ - ідентичність, інтеракції, інституції. Рада, що ця книга лишилася в оцифрованому варіанті (може, заради цього я колись була членкинею правління Фонду Відродження 😊)? Що з цього вийшло, окрім проадвокованих мною перекладів і публікацій цієї книги і «Чаша і меч», згаданої раніше, можете почитати в історії ІКЖЦ

<http://wicc.net.ua/post/ikzhtc-pryntcypy-istoriya-perspektyvy>). Тобто

формулювання гендеру подається як система ролей, статусів, відповідальностей (ідентичність), стосунків (інтеракції), що знаходяться під впливом структур (інституції) і впливають на них самі по-різному для жінок і чоловіків, хлопців і дівчат.

Це все ретельно описують норми жорсткості¹⁰.

Норми фізичної, емоційної, ментальної жорсткості (компетентності) і антижіночності вимагають від чоловіків (норма жорсткості для жінок протилежні і в цілому обидві норми складають комплекс того, що необхідно людям – не має значення – жінки вони чи чоловіки 😊) бути сильними фізично, стриманими емоційно, розумними (а тобто і заможними) і не робити нічого, що може їх прирівняти (вважай – опустити) з жінками. Реально це нереально 😊. Що з цими нормами сьогодні?

Фізична втратила свою важливість. Більшість важливих (і добре оплачуваних і статусних) справ сьогодні не потребують значної фізичної сили. **Емоційна норма завжди була проти природи.** Якщо є сльозовий (слізний) мішок, то він виробляє сльози. Норма «хлопці не плачуть» примушує чоловіків інтерналізувати свої негативні емоції, що дуже погано для здоров'я людини і веде до психосоматичних наслідків. Збільшення розриву у середній тривалості життя жінок і чоловіків є наслідком і негативного впливу норми жорсткості.

---

⁹ Кіммеlem, М. Гендероване суспільство / перекл. З англ. С. Альошкіна. – К.: Сфера, 2003. – С.164

https://gender.org.ua/images/lib/genderovane_suspil.pdf

¹⁰ Берн Ш. Гендерная психология. – СПб.: прайм ЄВРОЗНАКА, 2001. – ст.. 173 – 185. The Social Psychology of Gender (прикро, проте англійської версії в мене нема, як нема зовсім і перекладу українською)

Компетентність як пастка є ще одним прикладом негативного впливу на чоловіків норм жорсткості – «якщо ти чоловік, то маєш бути компетентним, а як ти такий, то де ж гроші за твою компетентність?» - так спрощено виглядає нормативний тиск цієї норми.

Антижіночність – це як посмішка чеширського кота 😊. Тобто посмішка є, а кіт?.. Якщо є антижіночність, то має бути жіночність, проте її опис неможливий навіть в межах однієї громади, тому це різночистня завжди залишає або шпаринки для шельмування, або для його уникнення.

Норми жорсткості для жінок легко уявити теж. Проте, є одна особливість – якщо жінка не хоче реалізовувати себе в «прокрустовому ліжку» норм жорсткості, вона може «посягнути» на «чоловіче поле», досягти там певних висот, за що її можуть назвати «єдиним чоловіком на мистецькому небосхилі», «єдиним чоловіком в Євросоюзі» та іншими «схвальними епітетами». В чоловіків такої можливості нема, тому що їхній вихід в «жіноче поле» тягне за собою протилежну реакцію.

.....

Є особливості, які кардинально або значно відрізняють гендерний від інших соціальних (культуральних за Гальтунгом) вимірів глобальних конфліктів.

- Гендерний досвід (на відміну від досвіду контактів з іншими ідентичностями) існує в кожній людині.
- При формуванні цієї ідентичності ніколи жінки і чоловіки не жили окремо. Не можна вважати за окреме формування ідентичності тимчасове перебування в угрупованнях типу козацтва. В цьому плані цікавим є легенда про амазонку і причини виникнення такого міфу. Розвиток комунікацій сприяв формуванню і просуванню спільних ідей і цінностей в цій сфері.
- Статеве фізіологічне уроджене і набуто сконструйоване гендерне переплетені занадто щільно, що тягне за собою низку стереотипів і упереджень, що формують і зміцнюють нерівність.
- На відміну від інших ідентичностей ніколи не існувало (і не може існувати за визначенням) наміру знищити повністю жінок чи чоловіків. Ніколи не було класичної гендерної війни, проте такі війни існували у вигляді структурного і культурного насильства, тому навіть війна у вигляді домашнього насильства і феміцидів благословлялася культуральними причинами.

Які наслідки цих особливостей?

- Універсалізація власного досвіду – «я це знаю особисто»
- Слабкість спільних дій до певного часу через розрізненість
- Позірна відсутність проблем і дискримінації – прихованість проблем

.....

Гендерний вимір глобальних конфліктів.

2 частина – перспектива

Що відбувається сьогодні, які тенденції і перспективи і наша роль в цих процесах?

Розглянемо це на прикладі протиріч в гендерній політиці як відображення несталої політики в цілому, а саме - експліцитні і імпліцитні моделі політики і їх роль в гендерних вимірах глобальних конфліктів.

Нестала політика, яка змінюється непередбачувано, часто в діаметрально протилежних напрямках, породжує "політичні стрибки" в різних сферах - історичній (проекти героїв і героїзму), економічній - (субсидії і вільний ринок), тощо.

Не уникла таких стрибків і гендерна політика. Як і в інших, в цій царині стрибки стикаються зі змішаним форматом експліцитних і імпліцитних моделей.

Експліцитні - державна політика прописана в законах та інших нормативно-правових актах, що покликані ці закони впровадити.

Імпліцитні - неявний, схований вплив, такий, що (на відміну від експліцитного) може бути виявлений тільки через свої зв'язки з іншими об'єктами чи процесами.

Експліцитні моделі в Україні протягом минулих 5 років мають чисельні тенденції до посилення національного механізму утвердження гендерної рівності:

- підвищення рівня координації державної гендерної політики (долучення до функцій Віце-прем'єр-міністра відповідальності за координацію на рівні Кабінету Міністрів; запровадження посади Урядової уповноваженої з гендерної політики);
- реформа сектору безпеки і оборони з урахуванням гендерного компоненту (доповнення Плану дій Україна - НАТО Goal 13 Gender Perspective; запровадження посад радників і радниць з гендерних питань; аналіз навчальних програм вищих навчальних закладів сектору безпеки і оборони)
- розвиток інструментарія посилення гендерної компетентності в органах державної влади (прийняття оновленої Постанови Кабінету Міністрів про проведення гендерно-правової експертизи; запровадження обов'язковості гендерної тематики для підвищення кваліфікації державних службовців; затвердження наказу Міністерства фінансів з гендерного бюджетування)
- розробка проекту Стратегії впровадження гендерної рівності та недискримінації у сфері освіти "Освіта: гендерний вимір – 2020".

Кожен з перелічених пунктів має результатом, окрім поступу, виклики, упущення, слабкі і невдалі приклади. Проте це є теж частиною експліцитних моделей і відображається як в урядових звітах, так і у звітах міжнародних організацій і громадянського суспільства.

Експліцитні моделі використовують і деякі інституції, які мають цілком протилежну позицію, яка носить "анти-гендерний" характер.

До таких інституцій можна віднести релігійні структури.

Ці структури тривалий час мають позицію, яка базується на підпорядкованій ролі жінок та обмеженнях, які ця роль тягне за собою. Проте, положення Конституції про відокремлення держави і церкви і практична позиція релігійних установ тривалий час не виводило у площину протистояння державу і церкву, церкву і громадянське суспільство. Громадянське суспільство і релігійні організації мали в минулому успішні моделі, які базувалися на мовчазній згоді не вступати у відкритий "бій" за цінності, уникаючи світоглядних дискусій із зосередженням на практичній співпраці, яка, зокрема, стосувалася попередження насильства в сім'ї.

Історія процесу має глибокі коріння. З початком побудови СРСР, коли державі треба було довести свою легітимність, сталість і ефективність більшовики використовують пропаганду та інші гібридні методи як в середині країни, так і на міжнародному рівні.

Розробка різних видів зброї для знищення супротивника має історію тривалістю в історію людства. Від нейтронної зброї 70-х («чиста» бомба) до сучасних визначень методів ведення війни – проксі, гібридна війна, ІІСО, інфопсиховійна, організаційна зброя. Практично ми маємо справу з рядом неповних синонімів. Це не нова тема. До неї звертаються дослідники і дослідниці в усьому світі, а також практики, зокрема, українські¹¹. Проте зараз для нас доцільніше звернутися до російських джерел. Серед імен важливо знати такі, як Спартак Никаноров, який розвинув теоретичну базу, користуючись підходами ненасильства, «м'якої сили» тощо. Чи насправді підходи ненасильства, які так активно просував один з моральних авторитетів 20 сторіччя Махатма Ганді, можна використовувати як зброю? І так, і ні. Те, що С. Никаноров називає організаційною зброєю, використовує спотворений і перекручений підхід філософії ненасильства і це є одним з проявів структурного насильства¹².

Скористуємося одним із термінів – організаційна зброя. Визначення, ознаки, методи і протидію цьому виду зброї описує сумнозвісно відомий «Ізборський клуб»¹³. Наведені нижчі в лапках визначення позичені з цього відкритого джерела.

«Організаційна зброя – це система організаційних (узгоджених за цілями, місцем і часом розвідувальних, пропагандистських, психологічних, інформаційних та ін.) впливів на противника, які змушують його рухатися в необхідному для іншої сторони руслі.»

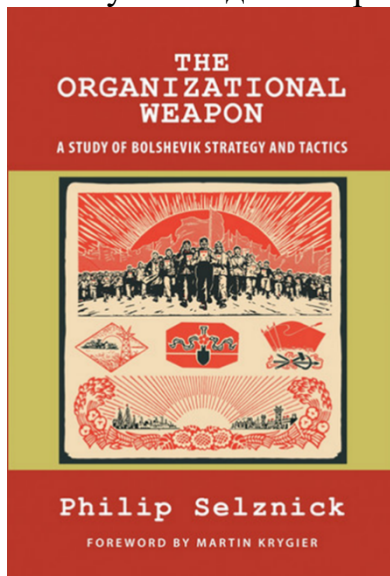
11

http://osvita.mediasapiens.ua/ethics/manipulation/informatsionnopsikhologicheskaya_voyna_chego_rossiya_khoc_het_dobitsya_v_ukraine_s_pomoschyu_propagandy_i_est_li_u_ukrainy_oruzhie_zaschity/
https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Джин_Шарп
https://ru.m.wikipedia.org/wiki/Мякая_сила
<https://www.epde.org/en/news/details/golos-investigation-on-how-pseudo-public-organizations-simulate-civic-participation-in-russian-elections.html>

¹² див. тексти Johan Galtung

¹³ <https://izborsk-club.ru/1466>

Відзначимо – «змушують його рухатися в необхідному для іншої сторони руслі». Тобто тоді, коли багато хто думає, що рухається в необхідному для вас руслі, ви рухаєтеся туди, куди вас веде «незрима рука». Незрима, бо «Застосування організаційної зброї «не завжди помітно» для традиційних форм наукового спостереження і «незрозуміло» в рамках традиційної логіки буденного пізнання. Деструкція, як дія організаційного зброї, спрямована на досягнення результатів, які перебувають в «системі цінностей» ініціатора застосування даної зброї.»

Про організаційну зброю в руках більшовиків писав ще Філіп Сельцник, відомий автор з теорії організацій, соціології права та державного управління. Його книга «Організаційна зброя: вивчення стратегії і тактики большевиків» ще 1960 року описала багато процесів, про які ми згадуємо сьогодні в розрізі гібридної війни.

Детальний опис глобального об'єднання заради антигендерних зусиль описаний в дослідженні Human Rights Campaign Foundation - EXPOSED: THE WORLD CONGRESS OF FAMILIES. AN AMERICAN ORGANIZATION EXPORTING HATE.

Мова іде про Світовий конгрес сімей

Світовий конгрес сімей (СКС) — це об'єднання рухів антиабортистів, антифеміністів, противників права на розлучення та будь-яких прав ЛГБТ-спільноти, яке Американська правозахисна організація Southern Poverty Law Center класифікувала як «групу ненависті». Представники СКС часто опиняються на шпальтах преси зі своїми висловлюваннями у дусі Середньовіччя. Приміром, такими: «Жінки, які роблять аборт, є вбивцями та канібалами», «Сучасні політики унормували педофілію», або ж «Пропаганда вигнала жінку з дому, навіявши їй абсолютно шкідливі думки про рівність».

Світовий конгрес сімей у середині 90-х створили американець Алан Карлсон, колишній чиновник адміністрації Рейгана з ультраконсервативними поглядами, і росіянин Анатолій Антонов¹⁴,

¹⁴ Анатолій Антонов і Віктор Медков – професори соціології Московського державного університету – запросили Алана Карлсона для обговорення його праці про демографічні зміни у США, що сталися, на його думку,

соціолог та демограф. Їхня спільна ідея полягала у тому, що в демографічному спаді винні рухи за права жінок та сексуальну свободу. Перший конгрес відбувся 1997 року у Празі. З 2012-го конгреси стали щорічними і ставлять собі за мету задіювати групи впливу на уряди країн. Відтоді «під крило» СКС з радістю заходять різні гомофобні, антиабортистські, антифеміністичні рухи з усього світу, а також релігійні та політичні лідери, здатні втілювати конкретні політичні програми.

<https://hromadske.ua/posts/rosijski-skryepi-dlya-italiyi-yak-kongres-simej-u-veroni-hoche-povernuti-krayinu-v-serednovichchya>

В Росії за цей напрямок були призначені чиновники, чиновниці, олігархи – Єлена Мізуліна, Константін Малофєєв, Владімір Якунін тощо.

Ситуація з гібридними гендерними загрозами в Україні стала суттєво змінюватися з 2010 року, коли стали виникати нові чи активізовуватися старі тенденції.

Цей час також характеризується створенням широкого кола ЧОНГО - ChONGO (Church organized NGOs – *визначення моє – О.С.*) – організацій, які називають себе незалежними громадськими організаціями, які водночас такими не є, а є лише каналами комунікації послань церкви, в цьому випадку – Московського патріархату. Ці організації слід відрізнити від релігійних громадських організацій, які не приховують свого походження, діяльності, зв'язків з релігійними організаціями. Створення «Батьківського комітету» як парасолькової організації, що об'єднала вище згадані організації та їх боротьбу проти гендерної політики та ювенальної юстиції, організація довготривалої, цілеспрямованої, витратної кампанії проти гендерної політики та ювенальної юстиції, як проявів демократичних цінностей, – ось неповний перелік фактів, які не є свідченнями підготовки війни, якщо їх розглядати відірвано від контексту, але в комплексі з іншим – вони спрямовані на підірив позицій як громадянського суспільства, так і держави в цілому, а також безпосередній вплив на людей, як індивідуальних носіїв ідеології.

В Україні згадані зусилля наштовхнулися на високий рівень опору з боку громадянського суспільства. Саме у відповідь на такі виклики жіночі і гендерно-орієнтовані громадські організації і окремі експерти 2011 року створили Гендерну стратегічну платформу з метою регулярного моніторингу ситуації, оцінки і вироблення рекомендацій і для здійснення зусиль адвокації на державу і на міжнародні організації. На наш погляд, це багато в чому послабило результати масованої кампанії і тим самим, серед інших факторів, допомогло Україні уникнути «падіння в прірву», яке їй готувалося 2014 року. Огляд ситуації в інших країнах регіону, зокрема, Грузії і Молдові, показав, що неврахування потенційно негативного впливу цього фактору призвело до посилення тенденцій клерікалізації суспільства в цих країнах¹⁵ і повернення патріархатних тенденцій загалом¹⁶.

внаслідок розвитку фемінізму і гомосексуальності. Антонов і Медков, що те саме і внаслідок тих же причин сталося і в Росії. Так і народився Світовий конгрес сімей. Human Rights Campaign Foundation - EXPOSED:THE WORLD CONGRESS OF FAMILIES. AN AMERICAN ORGANIZATION EXPORTING HATE

¹⁵ Грузинский Патриарх Илия и его 14 тысяч крестников [Georgian Patriarch Ilia and his 14 thousand godchildren] <http://www.pravmir.ru/patriarx-gruzii-stal-krestnym-otcom-14-tysyach-detej-iz-mnogodetnyx-semej/>

¹⁶ <http://www.eurasianet.org/node/67914>

Чому саме гендерна політика? Демократичні цінності мають значно ширше поле проявів.

Гендерна рівність є важливою «межею» між ліберальними і консервативними цінностями, бо гендерна нерівність дає право легалізувати контроль над половиною суспільства (жінками), щоби легше здійснювати його над суспільством в цілому. Гендерна нерівність позбавляє права вибору і чоловіків, бо вона також легалізує «право чоловіків перетворюватися на гарматне м'ясо». Рівність і недискримінація є засадничими для партнерського суспільства і неприпустимі для домінаторного. Чому першими «на лінії вогню» виявилися саме рівні права жінок і чоловіків? Тому, що гендерний досвід мають всі. Люди можуть тривалий час, чи навіть все життя, не мати досвіду стосунків з іншими етнічними групами, іншими релігіями, тощо, але досвід стосунків жінок і чоловіків мають всі. В ньому накопичені найтриваліші практики як дискримінації, так і недискримінації. Свідомо чи ні, але «цей бастіон» є першою і останньою барикадою.

З іншого боку, за аналогією з Росією, автори кампанії проти гендерної політики вважали, що це «найслабша ланка»¹⁷, тому її послаблення чи повне зупинення будуть важливими для наступних кроків в цій сфері. Слід відзначити, що кроки робилися не лише у вигляді нападок, кампанії в органах місцевої влади, освітніх закладах тощо. 2011 року був проведений так званий експеримент, коли в системі вишів МВС, за постановою Кабінету Міністрів було вирішено, що перший рік навчання буде здійснюватися, як і раніше, за категорією «курсант», а другий рік – «солдат строкової служби», що виключало можливість навчатися певним категоріям, насамперед, жінкам.

Гендерна маніпулятивна політика - політика, яка використовує гендерні стереотипні уявлення, міфи, упередження тощо з метою маніпуляції суспільною думкою для досягнення політичних цілей

Серед інших варто відзначити три основних, які складають гендерний вимір безпеки для раннього виявлення конфлікту:

- Активізація «анти-гендерних рухів» з комплексним підходом до руйнування гендерної політики
- Політика від «керованого громадянського суспільства» до його повного контролю і створення нових гібридних форм
- Внесення законопроектів і прийняття законів, що порушують права жінок (анти-абортне законодавство, обмеження доступу до певних професій тощо)

Таблиця показує, що активність за роками почала зростати з 2010, мала перерву 2014. Після початку війни деякі тенденції активізувалися відразу, деякі згодом, деякі набули трохи іншого прояву.

---

¹⁷ Valerie Sperling, Sex, Politics, and Putin. Political Legitimacy in Russia

Елементи анти-гендерних впливів	Роки																			
	1991				1995															2019
Анти-гендерні групи																				
Контроль громадянського суспільства																				
Анти-абортне законодавство																				

Також варто звернути увагу і на такі тенденції, що супроводжували цей процес в Україні чи в інших країнах:

- Зростання фундаменталістських тенденцій в провідних релігійних інституціях
- Мілітаризація суспільних інститутів (ЗМІ, освіта, тощо)
- Використання маніпулятивних технологій для створення молодіжних, жіночих груп, структур, рухів антидемократичного спрямування (тероризм, «тітушки», «міс ресурсна зовнішність» тощо)
- Декриміналізація гендерно-зумовленого насильства

Імплицитні моделі мають вагомий комунікаційну складову і використовують стратегії, притаманні, зокрема, гібридним впливам.

...

Найяскравіше протиріччя між експліцитними і імплицитними моделями проявляється у висловленнях та оприлюдненні своєї позиції високопосадовцями і державними службовцями, які відповідають за реалізацію державної гендерної політики чи за контроль над нею.

Всеукраїнський форум сім'ї¹⁸

Тема сім'ї об'єднує діаметрально різних за поглядами людей, навіть політиків перед виборами. Про подолання кричущої демографічної кризи, яка становить загрозу національній безпеці України, про важливість родини та необхідність формування ефективної сімейної політики засвідчили у своїх промовах на Форумі Президент України Петро Порошенко, секретар РНБО та координатор Всеукраїнського Собору Олександр Турчинов, Міністр юстиції Павло Петренко, міністр молоді та спорту Ігор Жданов, голови депутатських фракцій Верховної Ради Юлія Тимошенко, Олег Березюк, Максим Бурбак та інші.

Детальніше читайте на УНІАН: <https://www.unian.ua/society/10465572-pavlo-unguryan-tema-sim-ji-ob-yednuye-navit-politikiv-pered-viborami.html>

¹⁸ <https://www.unian.ua/society/10465572-pavlo-unguryan-tema-sim-ji-ob-yednuye-navit-politikiv-pered-viborami.html>

Секретар РНБО Олександр Турчинов заявляє, що з українського законодавства треба прибрати термін "гендер", повернутися до терміну "чоловіча і жіноча стать" та розвивати "повноцінну сім'ю", щоб захистити Україну від руйнування і морального занепаду¹⁹. Про це він заявив на засіданні IV Всеукраїнського Форуму Сім'ї 1 березня.

Заступник голови Запорізької облради, відповідальний за гендерну політику в області, відомий своїми стереотипними висловлюваннями про жінок. Деякі свої пости він зняв після активного обговорення і критики, деякі залишилися в скринах.

Владислав Марченко сейчас здесь: Fit Haus (Орбита)

6 ч. · Запорожье · 🌐

А ви відвідуєте в п'ятницю зал???

Я так і от такі роздуми приходять під час тренувань в одому приміщенні з 'соплиценицями'.. 🐾 👤

Один американский комик подошёл к девушке в мини юбке и предложил ей заняться сексом. Девушка оскорбилась и ответила : "я вам никакая не проститутка"... На что комик сказал: "Ты знаешь, когда мне нужна помощь женщины полицейского, то я узнаю её по форме. Женщина врач тоже вызывает у меня уважение когда я вижу её. Я почтительно отношусь к женщине повару и женщине учительнице, монашке. И мне не нужно спрашивать их, для того, чтобы понять кто они. Достаточно посмотреть на их одежду. Таково если ты не проститутка, то зачем ты носишь её форму?"

Девушки, давайте одеваться соответственно своим жизненным ценностям. Много в интернете, даже среди моих знакомых, девушек, публикующих свои фото в купальниках, мини платьях и нижнем белье. Самое интересное, что при этом каждая продолжает думать, что она имеет высокую цену, к ней должны относиться с почтением, как к Королеве. Но вот как выглядит настоящая Королева? Королева всегда закрыта одеждой от посторонних глаз. У неё аккуратный макияж и скромная причёска. И при королевском дворе каждая женщина выглядит элегантно. Чем более мудра женщина, тем она более закрыта. И это не значит что при этом она лишена элегантности.

Низшим слоям общества пропагандируется образ дешёвой проститутки через попсу, фильмы и поддельных идолов. Но настоящие Королевы никогда не станут обнажаться на публике. Посмотрите на свой образ и рассудите на кого вы похоже больше на Королеву или проститутку. И тогда осознайте какое по праву может быть к вам отношение.

А так в принципі всім вдалої п'ятниці..

¹⁹ <https://www.pravda.com.ua/news/2019/03/1/7208079/>

Часто подорожуючи світом, при нових знайомствах люди питаються звідки ти, і дуже, дуже часто після відповіді я з України, вони роблять розумне лице підіймаючи погляд в небо через деяку мить промовляють: " це десть біля Уганди?"..

Так от наступний уривок з кореспондента, цікавої новини про цю Уганду. І мені як християнину ця новина відверто демонструє, що в сучасному світі можливо відстоювати свої, Божі інтереси, попри спротив нового світового порядку, це робити у наш час навіть складніше ніж відстоювати територіальну цілісність держави. АЛЕ ВСЕ МОЖЛИВО В ПХ.

С февраля 2014 года в Уганде гомосексуализм преследуется по закону. Тем, кого уличили в однополый связи впервые, грозит до 14 лет тюрьмы. Гомосексуалам-рецидивистам, а также вступившим в половой контакт с несовершеннолетними или больными людьми, предстоит пожизненное заключение.

Благословенних роздумів..

https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1326697750763216&id=100002690108340

Представники політичних сил, що лідирували у передвиборчих перегонах, відповіли кореспондентам журналу Новое время на низку ключових питань²⁰. – «Позиция вашей партии по вопросам легализации марихуаны и однополых браков?»

Дмитрий Разумков, партия «Слуга народа»: «Это сложный вопрос, по которому у нас идут глубокие внутрипартийные дискуссии. Мы понимаем, что каким бы ни был наш ответ, найдутся те, кто будет недоволен. Поэтому, как только мы достигнем консенсуса в этом вопросе, обязательно проинформируем общественность.»

Юрий Бойко, партия «Оппозиционная платформа – За жизнь»: «Отрицательная. Если легализовать марихуану, то дальше может быть легализация еще какого-нибудь наркотика, поэтому мы против. Что касается однополых браков, то это даже не обсуждается. Это такая глупость, которая для нашего христианского общества неприемлема.»

Петр Порошенко, партия «Европейская солидарность»: «Европейская солидарность – член семейства Европейской народной партии, которая объединяет народные и христианско-демократические партии Европы. Следовательно, мы исповедуем традиционные христианские ценности.»

У червні 2018 року правозахисники закликали ректора Національного педагогічного університету імені Драгоманова звільнити дружину секретаря РНБО Ганну Турчинову з посади декана факультету природничо-географічної освіти та екології через гомофобію. В своєму блозі під назвою "Гомодиктатура.

²⁰ <https://magazine.nv.ua/journal/3388-journal-no-25/hlavnye-voprosy.html>

Частина 1. Як розбещувати дітей" вона виступила з критикою антидискримінаційних правок до шкільних підручників, рекомендованих Міністерством освіти і науки, а в її інтерв'ю "Громадському телебаченню" вона заявила, що ЛГБТ-люди є "відхиленням від норми", гомосексуальність – хвороба, а "дискримінації жінок в Україні не існує". Турчинов, який на той час був секретарем Ради національної безпеки і оборони, назвав вимогу звільнити його дружину "агресією і обмеженістю".

У грудні 2018 року Івано-Франківська облрада звернулася до центральної влади із проханням захистити українську сім'ю від геїв. Урядова уповноважена з гендерної політики Катерина Левченко заявила, що такі звернення загрожують національній безпеці країни і пообіцяла звернутися з цього приводу до Служби безпеки України. На це Турчинов піддав нищівній критиці Катерину Левченко, а ГО "Інститут релігійної свободи" в січні 2019 запевняв, що 160 релігійних і 130 громадських організацій підтримують позицію секретаря РНБО Олександра Турчинова щодо нетерпимості до геїв²¹. Як пізніше з'ясувалося, частина цих організацій не ставила свій підпис під зверненням, а була запрошена на форуми сім'ї, де їх реєстрацію на заході зарахували як підтримку.

Представник нової влади, депутат від «Слуги народу» Богдан Яременко²², голова Комітету Верховної Ради з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва у написав у фейсбук:

Розкажу вам про майбутній комітет у закордонних справах.

Спершу, для затравки, і щоб процитували в усіх ЗМІ, пару "жовтих" фактів.

Організатори навчання лише вчора увечері вперше поставили завдання провести "пробні" засідання комітетів.

Але наш комітет уже збирався двічі. Це помітили. І, почав я значить, відчувати на собі недобрі погляди колег.

Виявилось - елементарно заздять. Шепчуться, що комітет у закордонних справах вийшов найкрасивішим. І ви не повірите, зовсім не через мою природну неповторну красу. Більшість нашого складу - пані.

А ось учора, під час пробної дискусії - обговорення питання ратифікації Стамбульської конвенції (навмисно обрав складне і неоднозначне питання) я таки побачив наш партійний склад комітету у всій красі.

Вони (майбутні депутатки і депутати) емоційні, пристрасні, аргументовані, енергійні. І, о чудо! - чують, дослуховуються до аргументів протилежної сторони.

Думаю мине небагато часу, і їх поки тонкі в політичному плані голоси зазвучать дуже гордо і солідно в міжнародних організаціях.

Я дуже для цього старатимусь. Бо є заради кого, і заради чого.

А навчальне рішення по Стамбульській конвенції ми вчора так і не прийняли. Ніхто не виступив проти ратифікації, але зваживши на

²¹ <https://www.pravda.com.ua/news/2019/03/1/7208079/>

²²

https://www.facebook.com/bohdan.yaremenko/posts/2546454275418679?comment_id=2547729405291166&notif_id=1564651287933654&notif_t=comment_mention

аргументи "проти" депутати вирішили, що повернутися до питання потрібно лише після змістовної дискусії з радою церков.

І мене це надихає. Я ненавиджу людей, які ставлять на груди переможену ногу. Ці люди, нові молоді депутати, цілком інакші - вони впевнені у своїй правоті, але не вмюють і не хочуть ігнорувати інших, прагнуть діалогу, переконати, а не перемогти і добити, відкидають формальний підхід (який я провокативно закидав). Та частина майбутньої влади, яку я вже побачив, мені дуже імпонує.

Красивий буде комітет. І я, значить, у ньому :)

Це не поодинокі висловлювання з боку нового істеблішменту, але в той же час Віце-прем'єр-міністр з Європейської і Євроатлантичної інтеграції послідовно висловлюється за продовження курсу на зміни щодо посилення та розбудови гендерної політики.

Для представників релігійних установ також притаманні імпліцитні моделі. Вони не такі відкриті, бо стигма в результаті відкритих висловлень в них значно сильніша.

У приватних розмовах священники неодноразово висловлювалися про те, що "церква побудована на любові, тому має любити всіх своїх вірних без виокремлення тих чи інших груп", що "церква має переглянути деякі свої догми по відношенню до жінок і гомосексуальності", що "жінка має покрити голову в храмі, проте більший гріх на тих, хто не пускає її непокриту до храму", тощо.

Слід відзначити, що «загострення гендерних диспропорцій²³» також відбувалося і в Росії в період її підготовки до агресії проти України. Проте як вітчизняна, так і іноземні аналітичні підходи у вивченні конфліктів враховують подібні та інші диспропорції поки дуже мало і часом у дещо стереотипізованому вигляді.

«Відбувається статево-вікова трансформація суспільства, що формує стійкі гендерні та вікові диспропорції. Зокрема, частка жіночого населення (до 54 % його загальної чисельності) значно переважає у старших вікових групах. З початку 1990-х років зберігається відносно висока смертність серед чоловіків віком після 25 років. Зростає соціальне навантаження на працююче населення і поступово звужується його демографічна база. Крім того, тривале збереження такої гендерної диспропорції сприяло закріпленню у російському суспільстві «жіночих» рис колективної поведінки (наприклад, інфантильності, легковірності, жалісливості до індивідуальних негараздів людей)²⁴».

Феміністські концепції культури миру вимагають широких соціальних змін в персональних культурних цінностях. Тому гендерна перспектива культури миру, розглядаючи мир в різних проявах, базованих на згаданих концепціях,

---

²³ Світова гібридна війна: український фронт, за загальною редакцією В.П. Горбуліна (Global War: Ukrainian Front) National Institute of Strategic Studies Ukraine, 2017, p. 168

[http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/HW_druk_fin+site_changed-6e437.pdf access: 2017]

²⁴ Світова гібридна війна: український фронт, за загальною редакцією В.П. Горбуліна (Global War: Ukrainian Front) National Institute of Strategic Studies Ukraine, 2017, pp. 168 -

169[http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/HW_druk_fin+site_changed-6e437.pdf access: 2017]

застосовує “гендерні лінзи”. Це допомагає бачити різні ролі і стосунки жінок і чоловіків в розбудові миру і не-миру, а також вплив на них гендерованих структур²⁵. Це може бути також корисним тим, хто хотіли би змінити цей світ на більш мирний, толерантний, дружній до чоловіків і жінок, свідомо рухаючись в цьому напрямку.

Одним із перших «сигналів» ознак організаційної зброї та її гендерної складової стали також «аналітичні розбіжності» в текстах анти-гендерних рухів. За ними проявилися нормативно-правові та адміністративні особливості, коли «громадські організації» не реєструвалися, їхня діяльність була мінімально зафіксована в інтернет-просторі. Подібні організації були створені в багатьох країнах колишнього Радянського союзу, проте вони ніколи не маніфестували свою спорідненість.

«Викривити основи національної культури, створити серед частини населення «п’яту колону» - саме так діяла та діє організаційна зброя у царині висвітлення гендерної проблематики.

Система організаційних впливів, зокрема, має наступні методи:

- Пропагандистські – провокації, «загроза сім’ї», гендерофобія
- Психологічні – сугестивні технології
- Інформаційні – дезінформація

Система впливів передбачає комплекс «прямих послань» - інструкцій, відозв, правил для різних категорій, зокрема, батьків, вчителів та депутатів місцевих рад і народних депутатів.

Так поступово російська офіційна ідеологія, ідеологія «русского міра», проникла в широке середовище волонтерських груп, громадських організацій. Міцні тривалі традиції егалітаризму в Україні можуть не встояти перед натиском структурного насильства організаційної зброї.

Ми вказували раніше у статтях і виступах, що закон «про іноземних агентів» є одним із факторів раннього попередження виникнення конфлікту, зокрема, його гендерна складова, як вплив на активну жіночу аудиторію.

Посилення співпраці громадських організацій з органами влади, демократичний громадський контроль, інші форми співпраці є дієвими запобіжниками проти «активації патологічної системи всередині функціональної системи держави-мішені».

В сучасному світі є багато факторів, які раніше не розглядалися як впливові, і тому варті уваги. Серед них не останнє місце займає гендерний. Його нехтування спотворює загальну картину і можливі шляхи розв’язання ситуацій.

Чому саме і зокрема – гендерний? Є кілька цілей, які переслідує така політика:

- Зниження потенціалу через широке обмеження можливостей виживання, протистояння і розвитку суспільства через обмеження потенціалу жінок і чоловіків.
- Виховання і посилення пасивного догматичного підпорядкування і підкорення без застосування критичного мислення.

---

²⁵ http://hepg.org/her-home/issues/harvard-educational-review-volume-72-issue-1/herbooknote/the-gendered-society_70

Грамотна гендерна політика поширює базу залучення людських ресурсів, урізноманітнює фаховий досвід, створює більше варіацій в екстремальних випадках, покращує загальну атмосферу в суспільстві. Сектор безпеки і оборони може отримати додаткові переваги та бути краще підготовленим для виконання своїх завдань.

Розпізнавання гібридних загроз може здійснюватися через наступне форматування.

Публічні заяви	Законотворчі ініціативи	Управлінські рішення	Комунікації, змі, соцмережі
Виступи політиків	Анти-абортні зп	Заборона відвідувати тренінги з гендерної проблематики в ОМС	Фейки
Звернення місцевих рад	Голосування проти ратифікації Стамбульської конвенції		Вірусне поширення емоціоногенів

Важливо планувати і реалізовувати принцип рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на всіх рівнях і в усіх підрозділах.

Стратегії і тактики гендерної складової реформування сектору безпеки і оборони можуть містити:

- Комплексний аналіз (інституції та функцій, що вона виконує) з урахуванням гендерної складової.
- Ширше залучення жінок в сектор безпеки та оборони, зокрема, до процесу миротворення.
- Участь громадянського суспільства в процесах реформування сектору безпеки та оборони з урахуванням гендерної складової.
- Врахування принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в усіх аспектах діяльності сектору безпеки та оборони.

У нас зроблені помітні і важливі практичні кроки в цьому напрямку, тому необхідно і далі рухатися до позитивних змін.

Як впливає розбіжність між експліцитними і імпліцитними моделями на суспільство в цілому? Для цього варто зробити більш глибокий аналіз. Проте якщо розглядати цю розбіжність як виклик, то можна побачити як руйнівні, так і мотиваційні тенденції.

Серед руйнівних можна відзначити наступне:

- Непослідовність державної гендерної політики
- Поширення гібридних впливів у вигляді анти-гендерних тенденцій
- Широка підміна понять та ціннісних орієнтації населення
- Ліберальні моделі в суспільствах тривалого панування консервативних підходів має ризики «схлопування» внаслідок відсутності широкої бази підтримки в суспільстві (Киргизстан, Польща, Росія)

Серед мотиваційних наслідків можна відзначити наступні:

- Подальша розбудова інституційного механізму гендерної рівності та посилення його спроможності
- Привернення уваги до тем і аудиторій, які певний час були поза увагою гендерного громадянського суспільства – сім'я, фахівці окремих галузей, релігійна громада
- Використання засобів і підходів (по формі) консервативної політики в часи ліберальної моделі.

Замість післямови, що виглядає більше на передмову

Рядки заключного розділу я пишу в січні 2024, за 2 роки після перших двох розділів.

Сьогодні ми маємо інші виміри глобальних конфліктів і їхні гендерні виміри зокрема.

Я нічого не виправила з написаного раніше, тому можна було би просто подати написане тоді вам на прочитання.

Час – найкращий монітор того, що ми не встигли промоніторити.

І в цьому короткому заключному дописі хочу сказати, що наша з вами праця щодо повернення до неієрархічних гендерних моделей мала сенс і має вплив. Про вплив сказав Ігнасіо Фонсеко, аналітик Центру НАТО зі спільного аналізу і набутого досвіду (Ignacio Fonseca, Analyst at Joint Analysis and Lessons Learned Centre).

Відображення важливості усвідомлення гендерної перспективи у зв'язку зі збройним конфліктом не є новим. Проте агресія проти України підкреслює важливість того, як можна використати вплив і стратегічну перевагу, використовуючи гендерну перспективу. Метою цієї короткої статті є навести приклади гендернозумовлених подій, що надходять з України, показати, як українці і українки реагують на ці питання, і поміркувати про те, як НАТО може отримати користь від гендерних уроків, щоби підтримати готовність нашого Альянсу.

...

Далі буде?! 😊